

CONVERGENȚE ADMINISTRATIVE ÎN SPAȚIUL EUROPEAN

*Asist.univ.drd. Gina Livioara Goga
Universitatea „Danubius” din Galați*

Abstract

The gradual emergence of the “European Administrative Space”, which does not impose standards, is a logical step forward in the construction of the European Union. National governments meet, compare notes and join forces to draw up and enforce EU standards. It is quite natural that they should increasingly influence each other. In each sphere of administrative policy, it offers applicant countries a range of solutions that are similar enough to provide some common ground and broad enough to leave each country substantial room for manoeuvre in terms of policy options.

Premise europene

Integrarea europeană constituie astăzi un fenomen plin de semnificații, ce a reușit să atragă aproape toate statele Europei, obiectivele sale pe viitor în ce privește Uniunea Europeană fiind desăvârșirea, aprofundarea și extinderea.

De altfel, nu putem aduce în discuție problematica convergenței între administrațiile naționale, dacă nu luăm în calcul premisele construcției europene, întrucât însuși fenomenul început acum mai bine de 50 de ani a reprezentat imboldul, odată stabilită pacea pe continent, a schimbului de experiențe și idei între state.

Contextul istoric pare să fi favorizat desăvârșirea statelor europene, dovadă fiind structurile care au luat naștere imediat după al II-lea război mondial și care au implicat o parte din statele membre de astăzi.

Țările fondatoare ale Comunităților Europene, respectiv Uniunea Europeană, potrivit formulei adoptate în cadrul Tratatului de la Maastricht, au resimțit nu o dată amenințarea soluției federaliste, (pornind de la exemplul Marii Britanii în încercarea sa repetată de a se integra în structurile Comunităților Europene, văzută ca o țară cu „simpatii” prea mari față de SUA, chiar dacă între statele fondatoare se regăseau și state cu o structură federalistă), și finalizând cu adoptarea Tratatului de la Lisabona.¹

Surprinsă, din punct de vedere normativ, ca o forfotă în descoperirea soluției care să mulțumească atât pe interguvernamentalisti, cât și pe adepții formulei federaliste, perspectiva transnațională a Uniunii Europene a întâmpinat eșecul odată cu respingerea adoptării Constituției europene la referendumul din 2005, din Franța și Olanda.

Chiar dacă, “în plan demografic, socio-istoric, religios și etico-metafizic, continentul nostru a prezentat elemente semnificative de unitate pe fondul unei diversități etnoculturale evidente”, acestea fiind “rezultatul și nu punctul de plecare al evoluției social-istorice europene”,² în edificiul european de astăzi se poate întrevădea o convergență în cadrul diferitelor domenii în care statele europene au activat.

Odată puse bazele unui edificiu care avea să-și pună amprenta într-un proces de durată și pe aproape întreg continentul, extinderea domeniilor de relații dintre state au ridicat acestora unele aspecte inedite.

Analizarea administrațiilor celorlalte țări nu este o problemă cu care se confruntă în prezent numai statele candidate la aderare în încercarea de a-și supune administrațiile unor reforme ținând cont de experiențele mai vechi împărtășite de acestea. În prezent, găsirea unei soluții viabile pentru o administrație eficientă reprezintă dezideratul oricărui stat, indiferent dacă acest lucru ar presupune analizarea experiențelor altor state.

În general, aderarea unei țări la o nouă structură presupune mai întâi de toate o analiză a modului de funcționare a acestei structuri, cu atât mai mult dacă este vorba de un stat fost comunist și neluând în calcul criteriile de aderare impuse de aceasta. Uniunea nu a impus statelor candidate și nu condiționează nici statele membre să urmeze un anumit model.

¹ Tratatul de la Lisabona, de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, înlocuiește Constituția Europeană, și a fost semnat la 13 decembrie 2007.

² Ioan Humă, **Drept comunitar, Partea generală**, Ed. Didactică și pedagogică, București, 2007, pag.9,10.

Nedreptățite din punct de vedere istoric dar și de contextul geografic, statele din centrul și estul Europei au urmărit îndeaproape evoluțiile statelor membre din momentul depunerii candidaturii lor. Astfel că, rezolvarea problemele naționale după experiențele altor state a devenit un bun ghid, cu atât mai mult cu cât existau și reglementări în acest sens.

Pe lângă acestea, aderarea la o nouă structură presupune noi provocări, la care statele membre trebuie să răspundă colectiv. De aici se creează practic apropierea dintre sistemele legislative ale statelor.

Într-o opinie, convergența reprezintă acel fenomen prin care caracteristicile importante care diferențiază variatele sisteme administrative sunt atenuate ori, în unele cazuri, eliminate, în timp ce modelele naționale converg către soluții și modele juridice similare. De fapt, comunitatea dreptului interacționează cu legile naționale din fiecare țară și conduce la influențe reciproce ale dreptului național și la un fenomen de convergență descris mai devreme, caracterizat de o reducere a particularităților naționale ca o consecință a declinului treptat al modelului de administrație centralizat bazat pe puterea coercitivă.³

Mergând pe această direcție, nu există decât o singură concluzie: creșterea interacțiunilor dintre state determină abordarea unor modele identice în cazul lor, lucru care nu trebuie observat numai în cadrul reformelor ci și la nivel comunitar. Comunitățile Europene au preluat inițial caracteristici din câteva sisteme administrative europene.

Existența unui spațiu administrativ european presupune mai întâi de toate delimitarea anumitor termeni. Întrucât nu putem vorbi despre încorporarea în *acquis-ul comunitar* a sintagmei de *spațiu administrativ european*, după cum vom vedea, în literatura juridică s-au conturat deja idei despre ce reprezintă sau ceea ce ar trebui să reprezinte spațiul administrativ european.

Astfel, *spațiul* este înțeles ca o metaforă comună care descrie integrarea în context european, în timp ce *spațiul constituțional european* este descris ca domeniul valorilor împărtășite de statele membre și de Uniunea Europeană.⁴

În sensul desemnat de Sigma, „principiile comune ale administrației publice între statele membre ale Uniunii Europene constituie condițiile unui „Spațiu Administrativ European”. Acesta include un set de standarde de acțiune comune în cadrul administrației publice, definite prin lege și întărite de practici și mecanisme responsabile.”⁵

Legat de europeanizare, problema care se ridică este aceea de a stabili dacă poate determina convergența constituirea unui spațiu administrativ european, în mod exclusiv, ori reprezintă aceasta numai unul din factorii ce îl compun?

În acest sens, SIGMA a arătat că „Spațiul administrativ european reprezintă un proces evolutiv al convergenței dintre legile administrative naționale și practicile administrative ale statelor membre. Această convergență este influențată de o serie de forțe conductoare, cum ar fi presiunile economice din partea indivizilor sau a societăților economice, contactele regulate și continue cu oficialii ai statelor membre și, mai ales, jurisprudența Curții Europene de Justiție.”⁶

Convergențe administrative europene

Problema unei convergențe a administrațiilor europene a constituit sursa a numeroase studii în literatura de specialitate, interesul lărgit al preocupărilor având ca temei contextul integrării europene, ca mai apoi să creeze o reacție care a generat adevărate argumente pro sau contra.

Așezată în acest peisaj, aspecte privind definirea termenului de convergență, procesele prin care aceasta a apărut, proporțiile și arătarea cu precizie a elementelor sistemelor administrative care converg, sunt legate în mod absolut inedit de construcția europeană.

Crearea unui spațiu administrativ european, ca rezultat al convergenței dintre administrațiile naționale ale statelor, aduce în discuție nu doar aspecte teoretice privind legislația comunitară, ci și *rivalități* mai vechi între adepții conservării identității naționale a statelor în fața fenomenului europeanizării și simpatizanții ai soluției supranaționale, federaliste.

³ M.Chiti, **Diritto amministrativo europeo**, Giuffrè, Milano, 1999, pag.115, citat de M. Asso, F. Limongelli, G. Pennella, V. Russo, în **European Constitution and administrative reform**. The case of Italy, Fornez, pag.8

⁴ Herwig C.H. Hofmann, **Mapping the European administrative space**, Towards a european administrative space? Connex Thematic Conference, London, 16 – 18 November 2006, pag.1;

⁵ *OECD/Sigma, European principles for public administration*, SIGMA papers: no. 27, Paris, 1998, pag.5;

⁶ *OECD/Sigma, European principles for public administration*, SIGMA papers: no. 27, Paris, 1998, pag.6;

José Ortega y Gasset surprindea faptul că naționalismul orientat altădată spre exterior se transformă astăzi într-un naționalism orientat spre interior, *fiecare popor fiind iritat la tot ceea ce este specific celuilalt popor, inclusiv modul de a scrie și de a gândi.*⁷

În același timp, apartenența la fondul european, văzută ca produs al istoriei în care fiecare popor probabil că s-a luptat cu celălalt pentru a-și păstra integritatea teritorială, a asigurat se pare succesul construcției europene și a dovedit că, *o identitate națională puternică nu poate fi decât parte a soluției, și nu obstacol în calea identității europene, astfel încât doborârea barierei să se facă prin formarea unor tradiții comune.*⁸

Bineînțeles, este vorba aici și de evoluția sistemelor legislative existente la nivelul statelor membre în prezent, ca rezultată a parcurgerii unui drum lung și nu cu puține obstacole, prin urmărirea îndeaproape a îndeplinirii criteriilor stabilite în acquis-ul comunitar, mai ales de statele candidate la aderare.

În acest moment, statele europene și-au schimbat percepția în privința apărării intereselor și a protejării valorilor naționale. Nu doar interesele statului, privite la modul global, aduc astăzi efervescență vieții instituțiilor Uniunii, interese care oricum pot fi apărate foarte bine și la nivelul legislației naționale, ci interesele cetățeanului comunitar.

Nici o altă formă de organizare a țărilor din Europa nu a consacrat, într-o paletă atât de largă de domenii, drepturile și interesele cetățeanului, succesul în protejarea acestor interese fiind evident dat de amploarea cu care Uniunea statelor membre înțelege să-și dezvolte și să-și perfecționeze modalitățile de realizare a acestora.

Este evident că libera circulație a serviciilor, a mărfurilor, a persoanelor, (factori de debut ai procesului de europenizare) dau naștere la tot atâtea drepturi și obligații pentru cetățeanul comunitar. Cu cât statele membre reglementează mai multe competențe la nivel de Uniune, și în alte domenii, proporțiile unei eventuale convergențe cresc.

Revenind asupra extinderii Comunității Europene, (obiectiv esențial stabilit în cadrul Summit-ului de la Haga din luna decembrie 1969), literatura de specialitate a caracterizat extinderea spre un spațiu administrativ european ca un proces de „convergență a sistemelor administrative către un model european comun”.⁹

Motivul pentru care cercetarea unei posibile convergențe între sistemele administrative ale statelor europene nu a reprezentat o preocupare în literatura de specialitate de până atunci se explică în primul rând prin contextul istoric.

În dreptul administrativ al statelor europene nu existau criterii pentru convergențe atât timp cât nu exista nici un fel de interferență între administrațiile statelor naționale de natură să determine un sistem jurisdicțional, sau măcar obligații cutumiare (sistemul anglo-saxon) prin care să se încerce delimitarea unor principii.

Dreptul administrativ constituie mai întâi de toate o lege națională, particularitățile și specificitățile unui stat reprezentând modul în care acesta se poate deosebi sau impune în fața altuia. Prin lege națională nu ne referim numai la caracterul formal al actului sau la obligativitatea lui în plan statal, cât mai ales la tradițiile unui popor, reprezentate astfel prin legile ce alcătuiesc dreptul administrativ al unui stat.

Așa cum am precizat, primele conexiuni de natură a încheia relațiile între state au existat începând cu jumătatea secolului XX, în planul apărării, în plan economic (având însă un interes mascat, exclusiv militar), și în domeniul politic (existând preocupări în domeniul drepturilor omului).

Ceea ce inițial a reprezentat o soluție de aplanare a unor conflicte din punct de vedere militar și politic, prin dezvoltarea unei Piețe Comune și prin punerea în comun a unor instituții, a dus la apropierea administrațiilor naționale. Din acest moment, interferențele dintre administrațiile naționale au ridicat problema convergenței, ca rezultat al procesului de europenizare.

Abia la sfârșitul secolului, au început să apară teoriile conform cărora legile administrative ale statelor converg, existând o micșorare a particularităților naționale și o manifestare a influenței relațiilor reciproce dintre tradițiile juridice care, din punct de vedere istoric au fost înțelese ca fiind în contradicție unele cu altele, așa cum sunt sistemul de drept comun englez și cel civil continental. Privit

⁷ José Ortega y Gasset, **Europa și ideea de națiune**, Ed. Humanitas, București, 2002, pag.24

⁸ Grete Tartler, **Europa națiunilor, Europa rațiunilor**, Ed. Cartea Românească, București, 2001, pag.10-11

⁹ *A New Space for Public Administrations and Services of General Interest in an Enlarged Union*, European Institut of Public Administration, in collaboration with the Luxembourg Presidency of the Council of the European Union, Luxemburg, 8 june 2005, pag. 9.

în context european, dreptul administrativ reprezintă „un ansamblu de similitudini care, deduse din sistemele de legi naționale, reprezintă patrimoniul colectiv al statelor europene.”¹⁰

În opinia prof. Claudio M. Radaelli¹¹, europenizarea nu presupune convergență, aceasta putând fi cel mult o consecință a europenizării, având în vedere diferențele care pot exista între un fenomen și consecințele sale, și că dimpotrivă, conduce la divergențe. Totodată, aceasta nu este în concordanță nici cu armonizarea, însă lipsa armonizării poate conduce la distorsionări ale competitivității pe piața comună. Când privește integrarea, europenizarea nu este asimilată cu aceasta, dar nu poate exista fără integrare europeană. În acest sens, un studiu al politicii de mediu din Franța arată că instituțiile statelor membre continuă să ofere soluții divergente în condițiile în care europenizarea poate spori capacitatea de rezolvare a problemelor.

De aceeași părere este și Svein S. Anderson¹² care afirmă că teoria convergenței privește efectele integrării ca pe un amestec de implementări și răspândiri ale hotărârilor și legislațiilor Uniunii Europene. Acesta prezintă diferite metode de studiere a modului cum integrarea europeană are efecte la nivel local, sugerând un cadru care propune puncte comune pentru diferitele tipuri de reacții naționale la fenomenul integrării.

Astfel, se pare că există mai multe cauze care predispun tensiunile între procesul de integrare Europeană și adaptarea instituțiilor naționale la hotărârile și regulamentele Uniunii, motiv pentru care nu se poate determina un model uniform de integrare.

La nivel național, implementarea legilor europene este determinată de tradițiile administrative naționale și gradul lor de instituționalizare¹³.

Gradul de convergență este cu atât mai mare cu cât incompatibilitatea dintre principiile și legile Uniunii Europene și instituțiile naționale este mai mică. În caz contrar, nu doar convergența este mai mică, dar pot apare divergențele.

Există patru tipuri de convergență¹⁴ pe care Anderson le identifică în contextualizarea proceselor de adaptare a statelor și a sectoarelor naționale la procesul de integrare în Uniunea Europeană: convergența interactivă, convergența autonomă, convergența deviată și convergența impusă.

Convergența interactivă presupune o strânsă legătură între instituțiile Uniunii și administrațiile naționale cu privire la integrarea normativă, cognitivă și legală, nu există presiuni în situația slăbirii legăturilor, tendința fiind de receptivitate în privința legislației comunitare, fără a fi impuse modele organizaționale sau de funcționare.

Convergența autonomă este un tip comun de recontextualizare locală, ce presupune o anumită autonomie a proceselor naționale de adaptare și transformare într-un context de convergență normativă, cognitivă și legală. Nu există cerințe pentru modele organizaționale și de funcționare, modul în care sunt luate deciziile și în care sunt făcute regulile la nivel european reflectând conflicte de interese și omisiunea unor probleme sensibile prin care se formulează standarde care să permită flexibilitatea sau ignorarea lor.

Convergența deviantă se definește prin legătura stransă între reglementările normative și cognitive și prin presiunea față de disocierile la nivel național. Deși nu sunt cazuri des întâlnite, exemplul dat este cel privind piața neagră a vânzării de carne provenită din vânatore, cu toate că există directive în domeniul veterinar care interzic comercializarea pentru profit.

Convergența impusă combină legăturile solide între nivelul european și cel național, din punct de vedere normativ/cognitive, dar și din punct de vedere al cerințelor de funcționare și al practicilor organizaționale, pe de o parte, cu slabe presiuni de asociere, pe de altă parte.

¹⁰ M. Asso, F. Limongelli, G. Pennella, V. Russo, în **European Constitution and administrative reform. The case of Italy**, Fornez, pag.7

¹¹ Claudio M. Radaelli , **Whither Europeanization? Concept stretching and substantive change**, European integration online papers, vol.4, nr.8, 2000.

¹² Svein S. Anderson, **The Mosaic of Europeanization, An Organizational Perspective on National Re-contextualization**, ARENA Working Papers, 11/2004, pag. 7,8.

¹³ Knill, C., **The Europeanisation of National Administrations. Patterns of Institutional Change and Persistence**, Cambridge, 2001.

¹⁴ Svein S. Anderson, **The Mosaic of Europeanization, An Organizational Perspective on National Re-contextualization**, ARENA Working Papers, 11/2004, pag. 23;

Într-un studiu adresat statelor din centrul și estul Europei, între care și România, Heather Grabbe¹⁵ identifică trei factori potrivit cărora procesul de aderare la Uniunea Europeană forțează statele candidate spre o convergență cu modele specifice care sunt incluse în Uniunea Europeană: **gradul de pătrundere al administrațiilor, viteza de adaptare, sfera de acțiune și implicarea Uniunii Europene în procesul de aderare al acestor state.**

Cum aderarea celor 15 state membre deja ale Uniunii se realizase după vechile principii, Consiliul European de la Copenhaga din 1993 a stabilit că statele asociate din Europa centrală și de est vor adera la structurile Uniunii Europene doar dacă vor îndeplini criteriile de aderare, cunoscute sub numele de "criteriile de la Copenhaga". Acestea se refereau la asigurarea unor instituții stabile care să garanteze democrația, statul de drept, respectarea drepturilor omului și protecția minorităților; o economie de piață funcțională, precum și capacitatea de a face față presiunilor concurențiale din piața internă și capacitatea de a-și asuma obligațiile de stat membru, inclusiv adeziunea la obiectivele politice, economice și monetare ale Uniunii Europene.

Prin Consiliul European de la Madrid din 1995 s-a subliniat în plus necesitatea fiecărui stat membru de a asigura condițiile pentru o integrare armonioasă prin adaptarea structurilor administrative.

Întrădeavăr, noile criterii au ajutat statele membre să realizeze pătrunderea legislației europene și să se adapteze la instituțiile și politicile Uniunii Europene într-o modalitate diferită decât statele deja membre, fiind edificatoare în acest sens exemplele statelor membre care și-au adaptat din mers instituțiile și politicile la cerințele Uniunii.

Cât privește sfera de acțiune și implicarea UE în viața statelor candidate, acestea sunt inerente, având impact în primul rând sub aspectul implementărilor normative și a politicilor.

Grabbe subliniază faptul că procesul eliminării cadrelor legislative ale erei comuniste și crearea unor noi pentru o economie de piață capitalistă face ca statele din Europa centrală și de est să fie mai receptivă la reglementările Uniunii Europene decât statele membre care încă mai caută un model pe care să îl implementeze, iar atenuarea politicilor Uniunii este mai dificilă pentru statele candidate decât pentru statele care sunt deja membre ale Uniunii Europene.

O formă a convergenței UE ține de intensitatea și de sfera de acțiune a presiunilor pentru convergență exercitate de UE. Aceste presiuni operează la 3 niveluri: presiunile la nivel de stat exercitate prin simplul proces de aderare; presiunile la nivelul pieței ale competiției UE și a integrării economice prin liberul schimb și investiții; precum și presiuni indirecte, dar la fel de importante, de convergență politică, realizate prin intermediul influenței politice a UE în statele candidate.¹⁶

Cel mai important rol în aplicarea strategiilor naționale legate de integrarea în Uniunea Europeană revine, bineînțeles, guvernelor administrațiilor naționale.

O reformă guvernamentală eficientă presupune o combinație de 5 condiții care sunt în mare parte caracteristice situațiilor dar și rezultatelor acțiunilor guvernelor, și anume: presiunea externă, nemulțumirea internă, o strategie de reformă, un mecanism de management al reformei, feed-back și evaluare. Atitudinea față de o presiune externă puternică din partea Uniunii este problema exclusivă a statelor candidate la aderare, aceasta depinzând de gradul de nemulțumire internă.¹⁷

Presiunile există însă nu doar din partea Uniunii Europene, ci și din partea administrațiilor naționale.

Întrădeavăr, Consiliul de la Madrid din 1995 a accentuat necesitatea adoptării legislației comunitare în cadrul unor structuri administrative și judiciare adecvate. Însă europeanizarea administrațiilor nu presupune neapărat convergența structurilor administrative, a proceselor și a valorilor și nu trebuie limitată la efectele legislației Uniunii Europene asupra statelor membre. Influențele se manifestă din ambele direcții, europeanizarea nu provine dintr-o singură cauză, ci "este produsul interacției concesiilor dintre politica europeană și dreptul european pe de o parte, și serviciile publice și dreptul național, pe de altă parte".¹⁸ Spre exemplu, la nivelul instituțiilor europene, se

¹⁵ Heather Grabbe, *Transnational Relations and developing Models of capitalism; the Political Economy of Integrating Central and Eastern Europe into the EU*. Paper for the ECPR 27th, Joint Sessions of Workshops, Mannheim, 26-31 March 1999, pag. 3,4;

¹⁶ Heather Grabbe, op.cit, pag. 3;

¹⁷ Les Metcalfe, *Meeting the Challenges of Accession, în Preparing Public Administrations for the European Administrative Space*, *Sigma papers nr.23*, pag. 53-54, www.oecd.org/puma/sigma;

¹⁸ *A New Space for Public Administrations and Services of General Interest in an Enlarged Union*, European Institut of Public Administration, in collaboration with the Luxembourg Presidency of the Council of the European Union, Luxemburg, 8 june 2005, pag. 9;

observă tendința prin care serviciile publice naționale încearcă să își impună filosofii interne și să convingă Comisia Europeană că are drepturi exclusive de a înainta propuneri de lege.¹⁹

Un studiu²⁰ privind valorile de reforme succedate în Anglia, Suedia, Germania și Franța cu scopul de a arăta dacă reformele din sectorul public indică sau nu un grad de convergență sau divergență, a arătat că, la prima vedere, se poate concepe o teză a convergenței, reflectând asupra elementelor de convergență, dar identifică totodată 3 modele de divergență persistentă a profilelor statelor.

Principalele elemente de convergență privesc descentralizarea, prin transferul responsabilităților către structurile de guvernare locale, consolidarea instituțiilor politice de guvernare locală prin sporirea responsabilizării politice a conducătorilor și prin consolidarea drepturilor cetățenilor de a participa la luarea deciziilor, creșterea aplicărilor principiilor “managerialiste” în administrațiile publice.

În timp ce unii autori care studiază integrarea europeană au căutat convergența, teoreticienii societăților și statelor moderne au subliniat dezinstituționalizarea acestor societăți și state moderne. Modernitatea presupune o structurare diferită față de cea preluată de teoriile privind actorii raționali și unitari. Complexitatea și diversitatea societăților și statelor moderne face puțin probabilă uniformizarea instituțională.²¹

Bibliografie:

- Ioan Humă, **Drept comunitar, Partea generală**, Ed. Didactică și pedagogică, București, 2007
- M.Chiti, **Diritto amministrativo europeo**, Giuffrè, Milano, 1999, pag.115, citat de M. Asso, F. Limongelli, G. Pennella, V. Russo, în **European Constitution and administrative reform. The case of Italy**, Formez
- Herwig C.H. Hofmann, **Mapping the European administrative space**, Towards a european administrative space? Connex Thematic Conference, London, 16 – 18 November 2006
- OECD/Sigma*, **European principles for public administration**, SIGMA papers: no. 27, Paris, 1998
- José Ortega y Gasset, **Europa și ideea de națiune**, Ed. Humanitas, București, 2002, pag.24
- Grete Tartler, **Europa națiunilor, Europa rațiunilor**, Ed. Cartea Românească, București, 2001
- A New Space for Public Administrations and Services of General Interest in an Enlarged Union*, European Institut of Public Administration, in collaboration with the Luxembourg Presidency of the Council of the European Union, Luxemburg, 8 june 2005
- M. Asso, F. Limongelli, G. Pennella, V. Russo, în **European Constitution and administrative reform. The case of Italy**, Formez
- Claudio M. Radaelli, **Whither Europeanization? Concept stretching and substantive change**, European integration online papers, vol.4, nr.8, 2000.
- Svein S. Anderson, **The Mosaic of Europeanization, An Organizational Perspective on National Re-contextualization**, ARENA Working Papers, 11/2004
- Knill, C., **The Europeanisation of National Administrations. Patterns of Institutional Change and Persistence**, Cambridge, 2001
- Heather Grabbe, **Transnational Relations and developing Models of capitalism; the Political Economy of Integrating Central and Eastern Europe into the EU**. Paper for the ECPR 27th, Joint Sessions of Workshops, Mannheim, 26-31 March 1999
- Les Metcalfe, **Meeting the Challenges of Accession, în Preparing Public Administrations for the European Administrative Space**, *Sigma papers nr.23*, www.oecd.org/puma/sigma;
- Héritier, A., Knill, C., Mingers, S., **Ringing the Changes in Europe. Regulatory Competition and Redefinition of the State**, Berlin/New York, 1996, citat în lucrarea *A New Space for Public Administrations and Services of General Interest in an Enlarged Union*, sub egida Institutului European de Administrație Publică
- Hellmut Wollmann, **Local Government Reforms in Great Britain, Sweden, Germany and France: Between Multi-Function and Single-Purpose Organisations**, in *Local Government Studies*, Vol.30, No.4, Winter 2004, ISSN 0300-3930 print/1743-9388 online

¹⁹ Héritier, A., Knill, C., Mingers, S., **Ringing the Changes in Europe. Regulatory Competition and Redefinition of the State**, Berlin/New York, 1996, citat în lucrarea *A New Space for Public Administrations and Services of General Interest in an Enlarged Union*, sub egida Institutului European de Administrație Publică, pag.31;

²⁰ Hellmut Wollmann, **Local Government Reforms in Great Britain, Sweden, Germany and France: Between Multi-Function and Single-Purpose Organisations**, in *Local Government Studies*, Vol.30, No.4, Winter 2004, ISSN 0300-3930 print/1743-9388 online, pag.659 – 662.

²¹ Svein S. Anderson, **The Mosaic of Europeanization, An Organizational Perspective on National Re-contextualization**, ARENA Working Papers, 11/2004, pag. 12-13;